

MÔJ ROK

1965

MÔJ ROK 1965

Vyšlo aj v tlačovej podobe

Objednať môžete na
www.knihynastole.cz
www.albatrosmedia.sk

Dagmar Palovičová, Alena Breuerová
MÔJ ROK 1965 – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2026

Všetky práva vyhradené. Žiadna časť tejto publikácie nesmie byť
rozširovaná bez písomného súhlasu majiteľov práv.

ALBATROS **MEDIA**

MÔJ ROK 1965

Dagmar Palovičová, Alena Breuerová

Vydalo nakladateľstvo **nastole** v Brne v roku 2026
v spoločnosti Albatros Media a. s. so sídlom 5. května 22, Praha 4.
Číslo publikácie 46 990.

Preklad: *Olga Vašková*

Ilustrácia na obálke: *Matěj Pospíšil*

Obálka: *Pavel Ševčík*

Grafický dizajn: *Ema Pavlovská*

Sadzba: *Martina Mojzesová*

Jazyková korektúra: *Silvia Vnenková*

Výtvarná redaktorka: *Kristina Synek*

Zodpovedná redaktorka: *Silvia Vnenková*

Produkcia: *Silvia Vnenková*

Technický redaktor: *Jiří Matoušek*

1. vydanie

© Dagmar Palovičová, Alena Breuerová, 2026

Translation © Olga Vašková, 2026

Illustration © Matěj Pospíšil, 2026

Foto © Shutterstock, CAlexio

ISBN v tlačenej verzii 978-80-7448-667-8 (1. zverejnenie, 2026)

ISBN e-knihy 978-80-7448-673-9 (1. zverejnenie, 2026) (ePDF)

e-shop: www.albatrosmedia.cz

www.knihynastole.cz

Vyťažovanie textu alebo dát z tejto publikácie
v zmysle čl. 4 smernice 20 19/790/EU je zakázané.

Cena uvedená výrobcom predstavuje nezáväznú odporúčanú spotrebiteľskú cenu.

Nakladateľovi sa napriek všetkému úsiliu nepodarilo nájsť
autorov niektorých fotografií ani ich prípadných dedičov.
Ak existujú, nech láskavo kontaktujú nakladateľa.

OBSAH

Na úvod	4	Jedlo	141
Kultúra	20	Móda	148
Divadlo	22	Architektúra	162
Film	40	Doprava	180
Hudba	61	Šport	200
Literatúra	85	Zdravie	214
Výtvarné umenie	102	Krimi	220
Médiá a reklama	112	Kalendárium 1965	226
Realita	125	Zdroje	272

NA ÚVOD

Veľkosť nášho pána prezidenta spočíva v tom, že blúdiac sieňami Pražského hradu sa nazdáva, že je všetko v najlepšom poriadku, poznamenáva si vo svojich denníkových záznamoch z tohto roka spisovateľ Ivan Diviš.

Pre tých, ktorí si uvedomujú skutočný stav národného hospodárstva, sa akosi ťažko dýcha. Ekonomiku má dať do poriadku Šikova reforma. Heslom je vedecko-technická revolúcia... Socializmus má možnosť iba rozvinúť. Teraz to už bude konečne dobre.

Nálada sa zlepšuje. Hrá sa pexeso, ale pribúdajú aj príležitosti na sebarealizáciu. V novinách sa zrazu dajú čítať aj úvodníky, v televízii sa objavujú ostré diskusné programy – a opäť zmiznú. Kritika už ľuďom zovšednela, teraz by sa malo konečne začať niečo robiť. Tí hore ju však znášajú čím ďalej horšie...

Osvetlené Hradčany počas spartakiády nemôžu nadhlo odvieť pozornosť od všeobecnej ošarpanosti. S turistickým ruchom sa ešte donedávna nepočítalo; to sa teraz mení, v oboch smeroch. Možnosť zrovnania so svetom pôsobí síce na každého inak, jedno je však všetkým jasné, roboty tu bude ako na kostole. Účtuje sa s nedávnou minulosťou, ale teraz aj so súčasnosťou. Do kín prichádzajú filmy ako Biela pani alebo Lásky jednej plavovlásky... Súčasným tvorcom odvaha nechýba. Zdá sa im to samozrejmé. Fantáziu ešte nezotročujú peniaze. A ľudia sa bavia. Hovorí sa o normalizácii – ešte stále v pôvodnom význame tohto slova, v zmysle smerovania k niečomu normálnemu. Áno, takto nejako by to mohlo vyzerieť. Československo je v najlepšej fáze na svojej tradičnej ceste od steny k stene. Náraz sa dostaví o tri roky. Zatiaľ je to dobré. A vo vzduchu je akési zvláštne vedomie prítomného okamžiku.

Tento rok sa u nás narodí 233 591 detí. Doba, v ktorej prežijú prvé roky, v nich zanechá stopy. To, že si svoju cestu za šťastím budú hľadať často veľmi nekonvenčným spôsobom, by nemalo nikoho prekvapovať.

Táto kniha bola napísaná pre nich.

Stránka pre teba

PF 1965

ROK 1965 PODĽA INÝCH KALENDÁROV

Gregoriánsky kalendár	1965 (MCMLXV)
Arménsky kalendár	1414
Asýrsky kalendár	6715
Barmský kalendár	1327
Bengálsky kalendár	1372
Berberský kalendár	2915
Budhistický kalendár	2498
Byzantský kalendár	7473 – 7474
Čínsky kalendár	4662 – 4663 Drevený Had / Drevený Drak
Etiópsky kalendár	1957 – 1958
Hebrejský kalendár	5725 – 5726
Iránsky kalendár	1343 – 1334
Islamský kalendár	1384 – 1385
Japonský kalendár	40. rok éry Šōwa
Jávsky kalendár	1896 – 1897
Koptský kalendár	1681 – 1672
Kórejský kalendár	4298
Thajský solárny kalendár	2508

ČÍSLA, TABUĽKY A ŠTATISTIKA

CENY POTRAVÍN, TOVARU A SLUŽIEB (V KČS)

Chlieb	2,60/kg	Oblek	1 060,00
Pšeničná hrubá múka	3,80/kg	Oblek tesilový	903,00
Ryža	5,00/kg	Klobúk	65,00
Zemiaky	0,80/kg	Dámske šaty umel. hodváb	115,00
Hovädzie s kosťou	17,00/kg	Pančuchy silonové	18,00
Hovädzie bez kosti	24,00/kg	Dámske vychádzkové poltopánky	110,00
Teľacie mäso	19,00/kg	Panské poltopánky	140,00
Masť	25,00/kg	Čistiareň:	
Bôčik	20,00/kg	Panský oblek	11,55
Kurča	26,50/kg	Dámske šaty	10,50
Šunka	70,00/kg	Trvalá ondulácia	38,00
Saláma trvanlivá	50,00/kg	Holenie (strihanie)	1,50 (2,50)
Syr eidam 30 % tuku	19,00/kg	Lístok do kina	4,00/6,00
Vajce	0,90/1,30 ks	Hotel (dvojlôžková izba bez kúpeľne)	38,00
Cukor kockový	9,00/kg	Lístok MHD, známka na list	0,60
Mlieko 2 %	1,90/l	Vlak (rýchlik)	58,80/300 km
Maslo	38,00/kg	Benzín/špeciál	2,10/2,40 l
Káva	180,00/kg	Uhlie hnedé/čierne	16,00/22,40 za 100 kg
Čaj	170,00/kg	El. vysávač valcovitý	510,00
Čokoláda	100,00/kg	Práčka so žmýkačkou	1 640,00
Pivo 10°	1,40/0,5 l	Noviny (predplatné na mesiac)	8,00
Rum 40 %	65,00/l	TV prijímač	3 800,00
Víno biele	17,00/l	Rádio	1 150,00
Cigarety Partizánka	0,16/ks	Bicykel panský	530,00
Mydlo jadrové	7,20/kg	Šijací stroj	1 480,00
Pánska bavl. košeľa	40,00		

**Priemerná mesačná mzda v socialistickom sektore (bez JRD) je 1 493 Kčs.
Priemerný starobný dôchodok zamestnancov je 741 Kčs (vdovský 422 Kčs).**

Bývanie

Bolo postavených 77 818 nových bytov, z toho 19 195 v rodinných domoch.

Vybavenosť domácností (na tisíc obyvateľov)

Práčka a žmýkačka	203
Chladnička	91
Rozhlasový prijímač	342
Televízor	154
Osobné auto	30

Spotreba na 1 obyvateľa za rok

61,7 kg mäsa (hovädzie 17,7 kg, bravčové 35,5 kg, hydina 4,9 kg)
180,2 l mlieka a mliečnych výrobkov

6,8 kg masla

228 vajec

74,5 kg chleba

5 kg ryže

93,2 kg zemiakov

34,2 kg ovocia

76,7 zeleniny

0,58 kg kávy

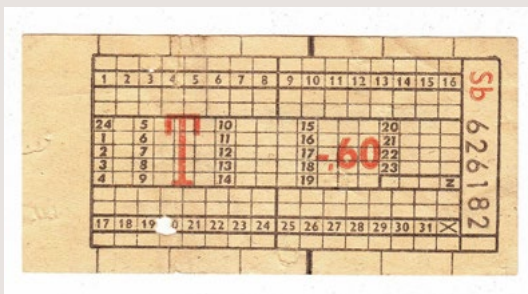
0,09 kg čaju

130 l piva / 15,6 l vína

2,7 l liehovín 40 %

1 462 cigariet

Denná kalorická spotreba je 12 812 kJ.

Školský rok 1965 v ČSSR (počet výchovne vzdelávacích zariadení)

Jasle	1 581 (63 332 miest / 9,1 % detí)
Na Slovensku je 459 jaslí, ktoré navštevuje priemerne 13 852 detí.	
Materské školy	7 569 (330 084 detí)
Základné školy	11 330 (2 221 160 žiakov)
Gymnázia (SVV školy)	374 (112 928 žiakov)
Stredné odborné školy	645 (297 654 žiakov)
Vysoké školy	38 (144 990 študentov, z toho 37 355 žien)

V ČSSR pripadá na 1 000 obyvateľov 10 vysokoškolákov.

DEMOGRAFICKÝ VÝVOJ

Počet obyvateľov ČSSR (k 1. 7. 1965):	14 158 697 (na Slovensku 4 350 198)
Počet sobášov:	112 269 (na Slovensku 30 512)
Počet rozvodov:	18 702 (na Slovensku 2 506)
Počet narodených detí:	233 591 (na Slovensku 84 257)
Počet zomretých:	141 018

NAJOBĽÚBENEJŠIE DIEVČENSKÉ MENÁ

Mária	2 960
Anna	2 720
Katarína	2 710
Zuzana	1 680
Jana	1 650
Eva	1 630
Helena	1 500
Viera	920
Monika	750
Alena	540

NAJOBĽÚBENEJŠIE CHLAPČENSKÉ MENÁ

Peter	3 100
Ján	2 800
Pavol	2 400
Jozef	1 700
Milan	1 500
Miroslav	960
Karol	830
Štefan	800
Vladimír	620
František	610

Kultúra v ČSSR

Divadlá	84
Dokončené filmy	912
Z toho celovečerných	45
Kiná (štátne)	3 711
Knihy – vydané tituly	6 503
Periodiká	1 286
Ľudové knižnice	12 667
Registrovaní čitatelia	1 812 000
Múzeá	279

Cestovný ruch

Počet ubytovacích zariadení	2 915
Z toho hotely de luxe, A, B	88
Počet lôžok	124 115
Počet hostí	6 524 198
Autokempingy a tábory	164

Počet československých občanov cestujúcich do zahraničia: 1 740 315 (z toho do nesocialistických krajín 168 506)

Počet zahraničných návštevníkov: 2 946 682 (Maďari, Poliaci, občania NDR, ale aj 250 000 Rakúšanov)

Zdravotnícke zariadenia

Psychiatrické liečebne	29
Nemocnice	257
Počet lekárov	29 150
Počet obyvateľov na 1 lekára	487

Na Slovensku je 8 051 lekárov z toho je 2 670 žien: 826 internistov, 810 dentistov, 140 neurológov, 141 psychiatrov, 867 pediatrov, 516 chirurgov, 63 ortopédov, iba 34 anestéziológov, ktorých je v celej ČSSR 135.

V kúpeľoch sa tento rok liečilo v rámci celej ČSSR 300 655 ľudí. V Piešťanoch je to 15 087 ľudí, v Luhačoviciach sa liečilo 16 497, v Trenčianskych Tepliciach 10 623, v Karlových Varoch až 53 024 ľudí. Na tuberkulózu tento rok trpí v ČSSR 13 594 pacientov, na Slovensku je to 5 023 pacientov. Detská úmrtnosť od 1 – 4 rokov je 160,7 – vyššia ako v predchádzajúcom roku.

Dovoz

15 309 osobných automobilov

Vývoz

49 195 osobných automobilov
6 302 nákladných automobilov
278 000 bicyklov
4 650 000 ton chmeľu
32 mil. litrov piva
2 378 000 ton uhlia
1 835 000 ton koksu

NARODILI SA

U NÁS

Jerguš Bača , hokejista	4. januára
Marcel Géry , plavec	15. marca
Jozef Mihál , politik	18. marca
Marián Vajda , tenista a tenisový tréner	24. marca
Jozef Regec , cyklista, tréner, politik	29. marca
Ol'ga Belešová , herečka	8. mája
Roman Luknár , herec	1. júna
Ľubomír Moravčík , futbalista	22. júna
Miroslav Michalek , hokejista	30. júna
Iveta Malachovská , moderátorka	11. júla
Július Šimon , futbalista	19. júla
Boris Kollár , podnikateľ a politik	14. augusta
Igor Bulla , dirigent	13. septembra
Josef Polášek , herec	2. októbra
Nora Gallovičová , baletka	3. októbra
Sisa Sklovská , speváčka	13. októbra

Edita Randová

Roman Luknár

Sisa Sklovská

Peter Kočíš

Peter Kočiš, herec a moderátor
Edita Randová, operná speváčka, mezzosopranistka

19. októbra
28. decembra

VO SVETE

Julia Ormondová, britská herečka
Anna K, speváčka a skladateľka
Šamil Basajev, čečenský poľný veliteľ († 10. júla 2006)
Kamil Střihavka, spevák
Dominik Hašek, hokejový brankár
Stéphanie Monacká, monacká princezná
Jan Svěrák, režisér a scenárista
Brandon Lee, americký herec (†31. marca 1993)
Helena Suková, tenistka
Martin Dejdar, herec
Khaled Hossein, americko-afganský spisovateľ a lekár

4. januára
4. januára
14. januára
20. januára
29. januára
1. februára
6. februára
1. februára
23. februára
11. marca
4. marca

Björk

Martin Dejdar

Stéphanie Monacká

J. K. Rowlingová

Sarah Jessica Parkerová , americká herečka	25. marca
Linda Evangelista , kanadská supermodelka	10. mája
Petr Lébl , režisér a herec (†12. decembra 1999)	16. mája
Brooke Shieldsová , americká herečka	31. mája
Larisa Lazutinová , ruská lyžiarka	1. júna
Damien Hirst , britský výtvarný umelec	7. júna
Elizabeth Hurleyová , anglická herečka a producentka	10. júna
Jang Li-wej , prvý čínsky kozmonaut	21. júna
Josef Vojtek , spevák a herec	21. júna
J. K. Rowlingová , britská spisovateľka	31. júla
Charlie Sheen , americký herec	3. septembra
Bašár Háfiz al-Asad , prezident Sýrie	11. septembra
Dmitrij Medvedev , ruský politik	14. septembra
Petro Porošenko , ukrajinský politik, podnikateľ a prezident	26. septembra
Mario Lemieux , kanadský hokejista	5. októbra
Björk , islandská speváčka	21. novembra
Mads Mikkelsen , dánsky herec	22. novembra
Katarina Wittová , nemecká krasokorčuľiarica	3. decembra
Gong Li , čínska herečka	31. decembra

S. J. Parkerová

Brooke Shieldsová

Mads Mikkelsen

Katarina Wittová

ROK ZELENÉHO HADA

2. FEBRUÁRA 1965 – 20. JANUÁRA 1966

Rok Hada je v čínskom horoskope rokom sebaspytovania a prehodnocovania. Býva pokojnejší ako predchádzajúci rok Draka, nemusí to však byť vždy tak. Zvlášť „zelené“ roky sú často veľmi dynamické. Minulý rok otvoril nové obzory. Veľa vecí vychádza najavo až teraz, ale turbulentná situácia sa postupne upokojuje a veci nachádzajú svoje miesto. Treba doriešiť otázky, ktoré vyniesol na svetlo Drak, a pokúsiť sa dať všetko do poriadku. Nálada sa mení. Ľudia začínajú opäť myslieť aj na kultúru, na pekné a príjemné veci. Je načase začať tvoriť niečo nové.

Zatiaľ posledným rokom, kedy v šesťdesiatročnom cykle čínskeho horoskopu vládol Zelený (drevený) Had, bol rok 1905. V Rakúsko-Uhorsku vládol relatívny pokoj. Cisár František Jozef I. schválil v tomto roku tzv. moravské vyrovanie, ktoré malo vyriešiť národnostné nezhody medzi moravskými Čechmi a Nemcami. V Brne sa konali demonštrácie za českú univerzitu, v Prahe za všeobecné volebné právo. Bol položený základný kameň Vinohradského divadla a dokončená stavba Vyšehradského tunela. V Opave začala premávať električka a v Prahe bol založený futbalový klub AFK Vršovice (Bohemians). Vo voľbách do uhorského snemu získali z 11 slovenských kandidátov mandát nezávislý kandidát Milan Hodža a kandidát Katolíckej ľudovej strany František Skyčák. V tomto roku sa zo Slovenska do Spojených štátov vysťahovalo 50 000 ľudí – najviac pred prvou svetovou vojnou. A v Bratislave uviedli do prevádzky prvé stále kino na Slovensku, pričom do konca roka spustili prevádzku aj ďalšie dve kiná v meste. V Rusku to však vrije. V januári vypukla prvá revolúcia, do toho vrcholí rusko-japonská vojna, ktorú síce ukončí mierová konferencia sprostredkovaná americkým prezidentom Rooseveltom, pokoj však nenastane. Vzburá

na krížniku Potemkin, nepokoje na ropných poliach za Kaukazom, decembrové povstanie v Moskve... Cársky režim je otrasený.

Medzitým v Paríži vystupuje tanečnica Mata Hari a vo Viedni má premiéru Lehárova opereta Veselá vdova. V Amerike je založené mesto Las Vegas a bratia Wrightovci robia svoje pokusy s lietajúcimi strojmi. Albert Einstein uverejní svoju špeciálnu teóriu relativity. Nobelovu cenu za literatúru získa Henryk Sienkiewicz za román Quo vadis s Nobelovu cenu za mier Bertha von Suttnerová, rodená Kinská, pacifistka pochádzajúca z Prahy.

POVAHA

Had je v Ázii veľmi rešpektovaný, múdrosť hada je povestná. Ľudia narodení v tomto znamení bývajú inteligentní, intuitívni a introvertní. Pre mnohých sú často obklopení aureolou istého tajomstva.

Zelený Had je zložitá povaha. Bývajú to uzatvorení ľudia s bohatým vnútorným životom, sčítaní a s rozsiahlym okruhom záujmov. Široké obzory a autenticnosť, s akou hľadajú odpovede na svoje otázky, však skôr prehlbujú ich pocit neistoty. Svet nie je taký, aký by mal byť a človek nikdy nedokáže to, čo by mal... Zelený Had sa vyznačuje vynikajúcou intuíciou, ale rád by veci riešil racionálne a bez emócií. Rád by cestoval, ale ťahá ho to k domovu. Túži po uznaní, ale nie je rád stredobodom pozornosti. Je v podstate materialista, ale nemá rád nakupovanie. Potrebuje zložité úlohy a záväzné termíny, ale stres

Christian Dior

Ludvík II. Bavorský Dag Hammarskjöld

Greta Garbo

ho ničí. Veľmi si stráži súkromie a so všetkým sa chce vysporiadať sám; bez ľudí však chradne. V modernom svete trpí.

Typickou vlastnosťou Hada je lipnutie. Často hľadá chyby skôr v sebe. Zvlášť Zelený Had, keď si je niečím istý, dokáže sa prejavovať s nečakanou razanciou. To sú dozvuky „dračej“ povahy; na rozdiel od Draka je však Had aspoň pri spätnom pohľade schopný svoje konanie korigovať. Rád sa obklopuje peknými vecami. Hadí vkus je konzervatívny, obracia sa skôr do minulosti. Niekedy to môže pôsobiť až trochu snobsky. Ale to, po čom túži, nie je veľkoleposť, ale istota. Vo vzťahu k majetku je opatrný. Keď je treba, vie sa uskromniť.

PRÁCA

Zelený Had je neobyčajne pracovitý a vytrvalý. Vie jednať s ľuďmi, dokáže voliť vhodné argumenty, ale len vtedy, keď je o veci sám presvedčený. Potom môže byť aj hašterivý a neústupný. Pracuje v tichosti a neúnavne. Je zvyknutý na to, že „svetskú slávu“ za neho zožnú iní, a svojím spôsobom mu to vyhovuje. Nechýba mu prirodzená autorita. Ideálnymi profesiami sú pre neho v oblasti diplomacie, vzdelávania, ochrany životného prostredia – tam, kde je potrebná inteligencia, trpezlivosť a schopnosť vidieť veci v súvislostiach.

PARTNERSKÉ VZŤAHY

Zelený Had je romantik túžiaci po rodine. Je prítažlivý svojou rýdzosťou a schopnosťou empatie; dokáže sa vcítiť a vie počúvať. Ako partner je absolútne spoľahlivý, skoro by sa dalo povedať, že „až príliš“. V záujme svojej duševnej rovnováhy potrebuje mať vo svojom svete poriadok a stabilitu. Vo vzťahu k partnerovi máva sklony k majetníctvu. Snaha prinútiť toho druhého, aby bolo po jeho, býva zo strany Hada nekompromisná. Ak ho však niekto obviňuje, že je príliš náročný voči svojmu okoliu, netuší, aký náročný je sám na seba. Ako rodič je nápomocný a trpezlivý. U svojich detí nemá rád tajnostkárstvo. Ako by mu nedochádzalo, že by mohli byť po ňom... Ideálnymi partnermi sú Byvol, Fénix, Drak, ale aj Zajac alebo Opica či Krysa.

ZDRAVIE

Had je svojou povahou samotár. Chaotický a hlučný vonkajší svet ho desí. Býva tiež citlivý na zmeny počasia. Všeobecne neznáša akékoľvek extrémny. Uprednostňuje pokojný život, inklinuje k primeranosti a prirodzenosti. Väčšinou žije zdravo a väčšie problémy so zdravím nemá.

Zelený Had sa vyznačuje navonok nevyčerpatel'nou energiou. Jeho blízki by sa však mali mať na pozore a včas ho prinútiť, aby oddychoval. Sám sa väčšinou zastaviť nedokáže, dokiaľ nepadne. Síce rád spí, ale jeho vnútorný nepokoj mu to často nedovoľuje. Radšej by mal počúvať svoj inštinkt a z času na čas sa schúliť do kľbka. V opačnom prípade mu hrozí depresia alebo vyhorenie. Pri tomto znamení sa nedá podceňovať ani riziko závislostí.

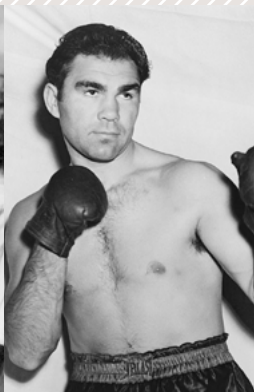
MENŠINOVÉ ZNAMENIE ZELENÝ DRAK

Tí, ktorí sa narodili od 1. januára do 1. februára 1965, prišli na svet v predchádzajúcom znamení Zeleného (Dreveného) Draka. V tomto znamení sa rodia silné, nezávislé osobnosti. Drak je v čínskej mytológii vznešená bytosť. Je statočný a slobodomyselný, niet nič, čo by sa neodvážil urobiť. Býva ctižiadostivý a veľkorysý, ale trochu egocentrický. Jeho silnou stránkou je schopnosť nadhľadu, s akou nachádza riešenia a najefektívnejšie, nie však nutne najlogickejšie cesty. Ostatným preto často pripadá nepredvídateľný. Chýba mu zmysel pre detail. A nie je žiadny diplomat, vo svojej priamočiarosti

Eduard Ingrid

Max Schmeling

Henry Fonda

Wilhelm C. Röntgen

je niekedy až naivný. Nechápe, že niekto môže niečo hovoriť, ale myslí tým niečo iné.

Rád cestuje. Potrebuje priestor a nechce sa nechať obmedzovať. Ak sa cíti byť pod tlakom, začne zúrivo konať. Dračie vzťahy bývajú dramatické, ale dokáže byť veľmi spoľahlivým partnerom. Zelený Drak by mal hľadať harmóniu, a to nielen vo vzťahoch. Často sa mu to darí až s vekom.

V roku Zeleného (Dreveného) Hada sa napríklad narodili Jan Werich a Jiří Voskovec, maliar Zdeněk Burian, cestovateľ a skladateľ Eduard Ingriš, literárny vedec Václav Černý, básnici Vilém Závada či Vladimír Holan, herci Jiřina Šejbalová, Greta Garbo, Henry Fonda, maliarka Vilma Vrbová-Kotrbová, podvodník Harry Jelínek, spisovateľ Michail Alexandrovič Šolocho, politici Dag Hammarskjöld, Władysław Gomułka, filozof a spisovateľ Jean-Paul Sartre alebo nemecký boxer Max Schmeling, významný slovenský fyzik Ján Fischer, architekt Milan A. P. Harminc, politik Jozef Lettrich či spisovateľ František Hečko (tí všetci v roku 1905).

A keď sa vydáme ešte ďalej do minulosti (1845), Zelenými Hadmi boli básnik Josef Václav Sládek, nemecký fyzik Wilhelm Conrad Röntgen, nositeľ prvej Nobelovej ceny za fyziku, či Ľudovít II. Bavorský, mecenáš umenia, významný slovenský archivár Ján Nepomuk Batka alebo Richard Oswald, rímskokatolícky kňaz a politík.

V znamení Zeleného Draka sa narodili básnik Jan Zahradníček alebo francúzsky módný návrhár Christian Dior (1905).

Jiřina Šejbalová

J. V. Sládek

Jiří Voskovec

Jan Werich

KULTÚRA

Rok 1965 predstavoval pre kultúru na Slovensku obdobie, keď sa stretával tradičný svet dediny a folklóru s modernizačnými impulzmi povojnového Československa. Krajina bola pod politickou kontrolou komunistickej strany, no v kultúre už bolo cítiť uvoľňovanie, ktoré o pár rokov vyústilo do Pražskej jari. Slovenské umenie sa otváralo novým smerom, rástla tvorivá odvaha a vznikali diela, ktoré sa neskôr stali klasikou.

Kultúra na Slovensku bola v tomto roku na križovatke. Na jednej strane ju formoval politický systém, ktorý určoval hranice možného. Na druhej strane rástla tvorivosť, tlak na modernizáciu a snaha vytvárať umenie, ktoré je autentické, európske a slobodnejšie.

H. LAUTMANN-VDOVA
GALANTERNÝ TOVAR

68

KVETY
Obchod na korze

Mojmír
Všetko rád
k meninám
prajeme!

Jozef Kroner ako Tóno Brtko. Sabinov 21

DIVADLO

Ivan Mistrík zažiaril v *Idiotovi*, Ctibor Filčík v životnej role v predstavení *Diabol a Pán Boh*. Na Malú scénu prichádzajú mladí herci a režiséri. Americký muzikál *My fair lady* je beznádejne vypredaný. Americký predstaviteľ bítnikov, filozof, básnik a spisovateľ Allen Ginsberg sedí v preplnenom, praskajúcom Divadle poézie v Bratislave a počúva v preklade Jána Buzášiho aj svoje básne. *Kto sa bojí Virgínie Woolfovej?*

sa po prvý raz objavuje na slovenských divadelných doskách. Hrá sa tiež *Električka zvaná Túžba* a detektívky s diváckym úspechom.

SLOVENSKÉ NÁRODNÉ DIVADLO (SND)

Riaditeľom SND je Ivan Turzo, umeleckým šéfom činohry Ladislav Chudík a režiséri Jozef Budský, Ivan Lichard, Pavol Haspra, Tibor Rakovský. Šéfom výpravy je Ladislav Vychodil a k scénickým výtvarníkom sa pridáva Pavol Mária Gábor, Vladimír Suchánek, kostýmovou výtvarníčkou je Ludmila Purkyňová.

Veľká parochňa

Činohra SND uvádza 22. januára premiéru divadelnej hry Petra Karvaša – *Veľká parochňa*. V tragikomédii v dvoch dejstvách je obsiahnutá autorova spoločenská kritika, keď v absurdnom scenári poukazuje na zneužitie akejkol'vek formy moci. S veľkou nadsázkou satirizuje boj vlasatých proti holohlavým a v absurdných scénach plných lží a frázy zvyrazňuje, aká absurdná je samotná moc. Hostujúci režisér Karel Novák z pražského divadla

Zdena Gruberová
Gustáv Valach

E. F. Buriana obsadzuje Jozefa Kronera, Viliama Záborského, Ladislava Chudíka, Zdena Grúberovú, Evu Krížikovou, Františka Zvaríka a ďalší rad hercov, z ktorých zaujal Gustáv Valach v úlohe naničhodníka Mikea. Scénu vytvoril Ladislav Vychodil a hudbu Pavol Šimai a Jiří Horčíčka.

Vládca Oidipus

Režisér Jozef Budský siahol po Sofoklovom Oidipovi a 27. marca DPOH uvádza premiéru *Vládca Oidipus*. K tejto antickej klasike pristupuje Jozef Budský s novým pohľadom. Z predstavenia si divák neodnáša pocit Oidipovej porážky, ale jeho boja proti temným mocnostiam. Július Pántik ako Oidipus dokázal stvárniť režisérov zámer – na jednej strane drsný a neúprosný vládár, na druhej strane vnútorný zápas človeka, ktorý nechce uveriť, že prináša nešťastie a v zápase sám so sebou odhaľuje pravdu. Zápas pochybnosti s istotou, to je hlavná os Budského. Pozoruhodný výkon Viliama Záborského a Františka Zvaríka potešil kritikov aj divákov. Zaujímavosťou je strohá scéna významného českého scénografa Zbyňka Koláča a jeho drsné jednoduché kostýmy, čím umožňuje väčší priestor pre vyjadrenia hercov. S predstavením niekoľkokrát úspešne hosťovali v českých divadlách.

Mlyn (Zdeněk Mahler)

Tragická groteska *Mlyn* českého spisovateľa Zdenka Mahlera pod režijným vedením vynikajúceho Otomara Krejču, zakladateľa pražského divadla Za branou II ako hosťujúceho režiséra, vo dvojici s hosťujúcim českým

dramaturgom Karlom Krausom má premiéru v DPOH 18. mája. Chudík, Dibarbora, Kvietik, Machata a mnoho ďalších hercov (v hre ich bolo takmer štyridsať) dostávajú možnosť pracovať s úspešnou dvojicou Krejča – Kraus, no kritika túto snahu príliš neocení. Podľa nej si autor vzal na seba príliš veľké sústo. No, v kritike Kataríny Hrabovskej nachádzame niečo iné. Emocionalita hry je iná ako je divák zvyknutý. Nezasahuje city, ale rozum a nervy. A to veľmi zámerne. Nejde o to, priblížiť divákovi jednotlivých ľudí, ale vyjadriť vzdialenosť medzi nimi. Nejde o to, upútať pozornosť na osudy drvených, ale dať pocítiť až fyzicky indiferentnosť mlyna ako celku. Riešenie je v harmónii, pravda pred tvárou smrti.

Od júla prichádza do činohry mladý režisér Peter Mikulík a od októbra sa vracia k réžii činohry Karol Zachar.

V októbri má premiéru Dostojevského **Idiot** v prepise Tovstonogova a v úprave a v réžii Pavla Haspru. Do úlohy Myškina obsadzuje mladého Ivana Mistríka. Jeho herecká kreácia v roli Myškina je jednou z najlepších, aká sa dá u nás vidieť, má prirodzenú prostotu dieťaťa, vnímavosť, ktorá snivo prahne po dobre a kráse, má precitujúcu bolesť, súcitnú nehu. Partnerom mu je jedine Pántikov Rogožin. Zaujme nás ešte Martin Gregor ako generál Ivolgin, píše kritika v Kultúrnom živote. Predstavenie je neustále vypredané a zaznamenáva veľký divácky úspech.

V novembri na dosky činohry SND prichádza opäť klasika – **Sen noci svätajánskej** – komédia Williama Shakespearea v dvoch dejstvách pod režisérskou taktovkou skúseného Karola Zachara. Kritika vyzdvihuje výkon mladej Emílie Vášáryovej v úlohe Heleny, považuje ho za jeden z najlepších v tejto hre, ktorá zachovala hrdosť a dôstojnosť postavy bez sentimentu a plačlivých scén. Oceňuje aj Vášáryovej mimiku a slovný prednes. Novátorstvo režiséra Karola Zachara tkvie v jeho poľudštení hry, zbavuje sa pátosu a tajomnosti prostredia lesa. Huba, Romančík, Adamovič, Dočolomanský, Grúberová aj Hlaváček boli napriek kritike tiež ťahákmi pre divákov.

Diabol a Pán Boh (Jean-Paul Sartre)

Diabol a Pán Boh

Na záver roka – 18. decembra – pripravila činohra SND inscenáciu v troch dejstvách *Diabol a Pán Boh* podľa francúzskeho filozofa a spisovateľa, hlavného predstaviteľa existencializmu – Jean-Paula Sartra. Goetz, hlavná postava, krutý vojak, chce dokázať svoju prevahu nad Bohom uskutočňovaním najhoršieho zla. Vypaľuje mestá, kruto ničí životy. Jeho oponent kňaz Heinrich mu hovorí, že konať zlo je ľahšie ako konať dobro,

a tak Goetz z trucu súťaží s Bohom ako najlepší vykonávateľ dobra. No, ľudia mu jeho dobré úmysly už neuveria. Prehráva v súťaži s Bohom a uvedomuje si, že je len človek, ktorí patrí k ľudskému spoločenstvu.

Po prvý raz siahla dramaturgia SND po Sartrovi aj vďaka priaznivej spoločenskej nálade. Iste tomu pomohla aj návšteva Sartra v Bratislave v novembri 1963, čo bola kultúrna udalosť už len tým, že sa vôbec mohla uskutočniť. No, napriek tomu, zinscenovanie takého náročného filozofického textu na divadelných doskách vzbudzovalo veľké obavy. Predsudky, že slovenskí herci nie sú na túto zložitú filozofickú rozpravu disponovaní a dokonca, že ani obecnosť nie je na Sartra pripravená, tvorcom veľmi nepomáhala. Všetky obavy však vyvrátil hosťujúci režisér Jozef Pálka, práve prijatá dramaturgička Margita Mayerová a ďalší tvorcovia, vrátane Ladislava Vychodila, ktorý vytvoril strohú, no nezvyčajnú scénu s vyvýšeninami a prepahliskami a napokon vďaka hercom, ktorí dokázali, že stredná herecká generácia hlavnej scény je nielen silná, ale predovšetkým moderná. Predstavenie umocňuje hudba mladého 25-ročného skladateľa Svetozára

Stračinu, ktorá významne vplýva na atmosféru inscenácie. Diváci aj kritika oceňujú neveriteľný výkon Ctibora Filčíka v úlohe Goetza, rovnako ako výkon Júliusa Pántika ako farára Heinricha či Karola Machatu. Prečo ten veľký dojem vyvolaný Filčíkom nemožno zabudnúť? Goetz je generál, Goetz je chlap. Jemný pôvab hrubosti, dáva sa počuť kritik Svobodin. I keď predstavenie trvá tri aj štvrt hodiny, publikum ho vníma so zatajeným dychom. A na záver znie po každom predstavení neutíchajúci aplauz. Dokonca uznávaný britský kritik Kenneth Tynan, ktorý sa prišiel pozrieť na reprízu predstavenia, považuje Pálkove naštudovanie hry za najlepšie, aké videl, v porovnaní s uvedením hry v Paríži, v Štokholme a vo Varšave. S hrou hosťoval súbor v Prahe aj v Brne a dôkazom, že obavy boli zbytočné je, že Diabol a Pán Boh boli reprízované až do roku 1969. Inscenáciu úspešne uvádza v roku 1968 aj Slovenská televízia. (Hra patrí do Zlatej kolekcie slovenského profesionálneho divadla.)

MALÁ SCÉNA

Vďaka vedeniu činohry SND, ktorej šéfom je Ladislav Chudík, vzniká zoskupenie mladých divadelníkov pod názvom SoNDa. Priestor – Malá scéna SND – je šancou umožniť mladým tvorcom a hercom realizovať nové tvorivé zámery v divadelníctve. Po prvý raz sa toto zoskupenie predstavuje hneď s dvoma hrami: **Pán Leonida a reakcia** od Caragialeho a od Serafimoviča – **Meniny v devätnástom**, ktoré maljú premiéru 14. marca v réžii mladého, talentovaného Petra Mikulíka. Spolu so spolužiakmi z VŠMU – Mariánom Labudom a Stanom Dančiakom tvoria nerozlučnú trojicu.

V Kippardových **Stoličkách** sa predstavil ďalší mladý, nádejný režisér – Karol Spišák, ktorý obsadzuje mladých hercov. Okrem Labudu a Dančiaka aj Ivana Krajíčka, Juraja Slezáčka či začínajúcu herečku Zitu Furkovú.

Režisér Peter Mikulík naštuduje od Rozovskija satiricko-grotesknú komédiu v jednom dejstve – **Neviete náhodou, koľko dostal Gagarin za ten let?**

A opäť obsadzuje Mariána Labudu, Stana Dančiaka, Milku Vášáryovú a Vieru Topinkovú.